

POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Władysław Pawlak

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa M. B.

przeciwko T. B.

o rozwód,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 20 czerwca 2022 r.,

zażalenia powódki na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z dnia 26 sierpnia 2021 r., sygn. akt I ACz 140/21 (WSC 81/21),

1. oddala zażalenie,

2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz adwokat J. M. kwotę 270 zł (dwieście siedemdziesiąt złotych), powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 9 czerwca 2021 r. odrzucił zażalenie na pkt I postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 16 listopada 2020 r. oraz oddalił zażalenie na pkt II tego postanowienia.

Powódka M. B. w dniu 6 lipca 2021 r. wniosła osobiście sporządzoną i własnoręcznie podpisaną skargę kasacyjną.

Postanowieniem z dnia 26 sierpnia 2021 r. Sąd Apelacyjny w Krakowie odrzucił skargę kasacyjną powódki z tej przyczyny, że w sprawie o rozwód skarga kasacyjna jest niedopuszczalna (art. 398² § 2 p. 1 k.p.c.).

W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w Krakowie wyjaśnił, że okoliczność ta jest już sama w sobie przesądzająca o zasadności przyjętego rozstrzygnięcia. Na marginesie rozważań dostrzegł jednak, że w sprawie wystąpiły także inne przesłanki skutkujące odrzuceniem skargi. W postępowaniu kasacyjnym obowiązuje - zgodnie z art. 87¹ § 1 k.p.c. – przymus adwokacko-radcowski, tj. obowiązkowe zastępstwo stron przez profesjonalnych pełnomocników, a wniesiona skarga kasacyjna została sporządzona samodzielnie przez powódkę nienależącą do kręgu osób zwolnionych z tego wymagania (art. 87¹ § 2 i 3 k.p.c.). Dodatkową podstawą przyjętego rozstrzygnięcia jest okoliczność, iż skarga kasacyjna została wniesiona przez powódkę bez uprzedniego złożenia wniosku o sporządzenie uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie.

Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 sierpnia 2021 r. zaskarżyła powódka wnosząc zażalenie, w którym zarzuciła naruszenie art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. przez jego błędne zastosowanie. W ocenie powódki, w sprawie powinien mieć zastosowanie art. 398¹ § 1 k.p.c., zgodnie z którym skarga kasacyjna przysługuje od wydanego przez sąd drugiej instancji prawomocnego postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu.

Z tych względów powódka wniosła o uchylenie postanowienia Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 26 sierpnia 2021 r. oraz o zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika z urzędu adw. J. M. kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, które to koszty nie zostały uiszczone przez powódkę w całości, ani w części.

W uzasadnieniu zażalenia powódka podniosła, że przedmiotem badania Sądów pierwszej i drugiej instancji była wyłącznie kwestia jurysdykcji krajowej, natomiast nie zostało wydane merytoryczne rozstrzygnięcie w przedmiocie rozwodu. W ocenie powódki, podstawą dopuszczalności skargi kasacyjnej, autonomiczną

względem ograniczeń przedmiotowych wynikających z art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c., jest w takiej sytuacji art. 398¹ § 1 k.p.c., który stanowi, że skarga kasacyjna przysługuje m.in. od wydanego przez sąd drugiej instancji postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu.

Tym samym, skoro pozew został odrzucony jedynie z uwagi na kwestię jurysdykcji krajowej powódce przysługuje skarga kasacyjna i nie znajduje zastosowania przepis art. art 398² § 2 pkt 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zdaniem żalącej, w niniejszej sprawie, mimo że jest to sprawa o rozwód, dopuszczalna jest skarga kasacyjna od postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu, bowiem wyłączenie przewidziane w art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. stanowi wyjątek od zasady wyrażonej w art. 398¹ § 1 k.p.c. i dotyczy jedynie spraw rozpoznanych merytorycznie.

Przedstawiona w zażaleniu wykładnia wzajemnej relacji obu przepisów jest błędna. Wprawdzie art. 398¹ § 1 k.p.c. jest przepisem o charakterze ogólnym, tj. wskazuje orzeczenia, od których w postępowaniu procesowym służy nadzwyczajny środek zaskarżenia, jakim jest skarga kasacyjna, to do orzeczeń tych, poza prawomocnymi wyrokami wydanymi przez sąd drugiej instancji, zaliczone zostały również prawomocne postanowienia tego sądu w przedmiocie odrzucenia pozwu albo umorzenia postępowania.

Zasada dopuszczalności skargi kasacyjnej od orzeczeń kończących w wyżej wskazany sposób postępowanie drugoinstancyjne doznaje jednak szeregu ograniczeń, dokonywanych przez ustawodawcę według różnych kryteriów. Jednym z nich jest taksatywne wyliczenie przedmiotowo zindywidualizowanych spraw, w których skarga kasacyjna jest niedopuszczalna (art. 398² k.p.c.) Ponieważ katalog wyłączeń odnosi się do konkretnych kategorii spraw, a nie konkretnych orzeczeń w tych sprawach, przepis ten interpretować należy, tak jak uczynił to Sąd drugiej instancji – a zatem jako unormowanie uniemożliwiające skuteczne złożenie skargi kasacyjnej w każdej z wymienionych z nim spraw, także w sprawie

o rozwód ujętej w art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c. i to niezależnie od tego, czy zapadłe w tej sprawie rozstrzygnięcie, odpowiadające kryteriom z art. 398¹ § 1 k.p.c., miało charakter merytoryczny czy też formalny.

Konkludując, zgodnie z art. 398² § 2 pkt 1 k.p.c., w sprawie o rozwód skarga kasacyjna jest niedopuszczalna. Wyłączenie w powołanym przepisie możliwości wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie o rozwód ma charakter generalny. Nie jest zatem dopuszczalna kontrola kasacyjna wydawanych w tych sprawach jakichkolwiek orzeczeń i to bez względu na charakter wadliwości, jakimi mogą być one dotknięte (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2002 r., II CZ 85/07, nie publ., z dnia 19 marca 2008 r., V CZ 9/08, nie publ.).

W tym stanie rzeczy zażalenie powódki należało oddalić (art. 394¹ § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.).

Biorąc pod uwagę, że powódka w postępowaniu zażaleniowym reprezentowana była przez adwokata ustanowionego z urzędu, Sąd Najwyższy przyznał od Skarbu Państwa adw. J. M. kwotę 270 zł, stosownie do § 10 ust. 1 pkt 1 oraz § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 18).

Odrębnie należy wskazać, że Sąd Apelacyjny trafnie podniósł, że skarga kasacyjna powódki podlegała odrzuceniu również z tego powodu, że została wniesiona przez powódkę osobiście, tj. z naruszeniem obowiązującego w postępowaniu kasacyjnym obligatoryjnego zastępstwa stron przez adwokatów lub radców prawnych (art. 87¹ k.p.c.). Podobnie trafnie sąd Apelacyjny zauważył, że skarga kasacyjna powódki podlegała odrzuceniu także z tego powodu, że jej wniesienie nie zostało poprzedzone złożeniem wniosku o doręczenie orzeczenia Sądu drugiej instancji z uzasadnieniem. Okoliczności te także przesądzały o tym iż zażalenie wniesione na postanowienie z dnia 26 sierpnia 2021 r. podlegało oddaleniu.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

